

AYLIK BÜLTEN

Stratejik Görünüm

Sayı 3

Kasım 2023

Küresel Jeopolitik Görünüm: Bölgesel Gelişmeler

İSRAİL-HAMAS ÇATIŞMASI: ORTADOĞU'DA YÜKSELEN GERGİNLİK

Hamas 7 Ekim 2023 tarihinde, roket saldırısının yanı sıra sınırı geçen silahlı militanları ile Gazze Şeridi'nden İsrail'e son yılların en büyük saldırısını (Aksa Tufanı) başlattı ve 200-250 İsrailiyi rehin aldı ve binin üzerinde asker, polis ve sivil insanı öldürdü. İsrail ordusu, savaş durumunda olduğunu belirterek, Gazze'de Hamas'ı hedef alan saldırılar düzenlediğini ve yedek birlikleri göreve çağırdığını açıkladı ve Gazze'ye havadan saldırılarına başladı. Birleşmiş Milletler (BM) Bağımsız Uluslararası Soruşturma Komisyonu, 10 Ekim'de yaptığı açıklamada son günlerde her iki tarafta savaş suçlarının işlenmiş olabileceğine dair kanıt bulunduğunu ve uluslararası hukuku ihlal eden ve sivilleri hedef alan herkesin suçlarından sorumlu tutulması gerektiğini söyledi.

ABD Başkanı Biden, İsrail Başbakanı Netanyahu'ya İsrail Hükümeti ve halkına her türlü desteği vermeye hazır olduklarını ve İsrail'in kendisini ve halkını savunma hakkı olduğunu açıkladı. 11 Ekim'de İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant, Gazze'ye kuşatma emri verdi. Gallant ayrıca Gazze'deki su ve elektriğin kesildiğini ve 2.3 milyon Filistinlinin yaşadığı Gazze Şeridi'ne yakıt ve gıda girişini engelleyeceğini söyledi. Aynı gün ABD Merkez Komutanlığı (CENTCOM) "ABD'nin en büyük uçak gemisi Gerald Ford Doğu Akdeniz'e vardı. İsrail açıklarında ilerliyor" açıklamasını yaptı. 13 Ekim'de İsrail, Gazze'yi abluka altına alarak saldırılara sert yanıtlar verdi. Gazze'ye insani yardımlar dahil olmak üzere her türlü ihtiyaç malzemesinin tedariki kesildi. İsrail'in birçok noktaya düzenlediği saldırılarda binlerce Filistinli hayatını kaybetti. Bir aya yaklaşan çatışma ortamında iki tarafın da kayıpları artmakla birlikte Gazze'de korkunç bir insanlık dramı yaşanıyor. Gazze'deki Filistinli yetkililerin açıklamalarına göre hayatını kaybeden Filistinli sayısı on bine yaklaşıyor. İsrail ordusu, Gazze Şeridi'nin çeşitli bölgelerini bombalamaya devam ederken, mahdut hedefli başlattığı kara hareketini temkinli olarak genişletmeye çalışıyor.

İsrail Dışişleri Bakanı Eli Cohen, "Savaşın sonunda sadece Hamas yok olmayacak. Gazze'nin toprakları da azalacak" ifadelerini kullandı. Bu sözler, İsrail ordusunun Gazze içinde tampon bölge oluşturma girişiminde bulunacağı yorumlarına yol açtı.

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun danışmanı Mark Regev, "Kara operasyonu bittiğinde Gazze çok farklı bir yer olacak" dedi. Öte yandan Hamas'ın askeri kolu Kassam Tugayları, elindeki esirleri bırakma karşılığında İsrail'in de hapishanelerdeki tüm Filistinli mahkumları serbest bırakmasını önerdi.

İsrail'in hastane ve kilise gibi sivil hedeflere yönelik saldırıları uluslararası kamuoyu tarafından eleştirilse de, bölgede sükunetin sağlanması ve olası bir topyekun savaşın önüne geçilmesi noktasında kararlı ve yeterli adımların atılmadığı ve İsrail lehine alan açıldığı, Ekim sonu itibariyle görülmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ ATEŞKES ÇAĞRISI KONUSUNDA ANLAŞMADI

AB hükümet ve devlet başkanları, İsrail-Hamas sorununu ele almak için 26 Ekim'de Brüksel'de bir araya geldi. Yaklaşık 5 saat süren zirvede, özellikle "ateşkes" teriminin kullanılması konusunda anlaşmazlıklar çıktı. Hafta başında Lüksemburg'da yapılan AB Dışişleri Bakanları toplantısında olduğu gibi, "ateşkes" ve "çatışmalara insani ara" terimlerinin kullanımı konusunda görüş ayrılığı doğdu. Bu nedenle dışişleri bakanları toplantısından ortak açıklama çıkmadı. Brüksel'deki zirvede de İspanya Başbakanı Pedro Sanchez'in, Avrupa Birliği'nin (AB) İsrail ve Hamas arasında ateşkes için devreye girmesi önerisi, yoğun tartışmaya neden oldu.

Brüksel'deki AB kaynaklarına göre, bu öneriye en sert muhalefet Almanya Başbakanı Olaf Scholz'dan geldi. Belçika'da yayımlanan De Standaard gazetesine göre, Scholz, "ateşkes" terimine karşı çıkarak, "Bunun İsrail'in kendini savunma hakkını elinden alacağını" savundu. Almanya Başbakanı, "İsrail son derece insani ilkelere sahip bir demokrasidir. İsrail ordusunun uluslararası hukuk kurallarına saygı duyduğundan hiç şüphem yok" dedi.

İspanya'nın yanı sıra, İrlanda ve Belçika gibi üye ülkeler de "daha geniş kapsamlı bir ateşkes" önerisini savunuyordu. Ancak Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Avusturya ve Almanya gibi ülkeler, İsrail'e yönelik baskıdan çok, ağırlıklı olarak Hamas'ın durdurulması gerektiği savının üzerinde durdu. Bu ülkeler, Gazze'ye gönderilecek yardım malzemelerinin, AB tarafından terör örgütü olarak tanımlanan Hamas yönetiminin eline geçmesi endişesini ortaya koydu.

Uzun tartışmaların ardından başta Belçika olmak üzere, birçok üye, "terimlere takılıp kalmanın önemi yok, önemli olan bir an önce Gazze'deki insanlara yardımların gitmesidir" görüşünde birleşti. AB liderleri, "çatışmalara insani yardım molası" ifadesinde anlaştı. Toplantı sonrası yayınlanan ortak bildiri, "Gazze'de kötüleşen insani durumdan derin endişe duyulduğu" vurgulanarak, bölgedeki sivillere "hızlı, güvenli ve engelsiz insani erişim ve yardım" çağrısında bulunuldu. AB liderleri, bunun için insani koridorların açılması ve çatışmalara ara verilmesi gerektiğini bildirdi.

Zirvenin ardından hazırlanan sonuç bildirgesinde İsrail'e karşı oldukça temkinli ifadeler yer aldı. Hollandalı kamu yayıncısı NOS'a göre, AB liderleri, geçen hafta İsrail'i eleştiren açıklamaları nedeniyle yoğun tepki gören Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Guterres'in durumuna düşmekten kaçınmak istediler.

BALKANLARDA DEVAM EDEN GERGINLİK

24 Eylül'de Kosova'nın kuzeyinde silahlı bir Sırp grup tarafından saldırı gerçekleştirilmişti. Kosova Başbakanı Kurti bu grubu "profesyonel terörist yapılanması" olarak adlandırmış ve olaydan Sırbistan'ı sorumlu tutmuştu. Bu konuda Kosovalı yetkililer, saldırganların Sırbistan'a ait askeri üslerde eğitildiklerini gösteren drone görüntülerini paylaşmıştı. Kosova Başbakanı Albin Kurti'nin 4 Ekim'deki açıklamaları gerginliğin devam ettiğini göstermiştir. Kurti, "Biz, geleceğe dair bir anlaşmaya varmak için Brüksel ve Berlin Süreci Zirvesi'nde diyalog masasında oturmuşken, Sırbistan, topraklarımızı ilhak etmeye yönelik askeri planlar üzerinde çalışıyor" ifadelerinde bulunmuştur.

Söz konusu açıklamalardan sonra ABD, NATO ve AB, gerginliğin azaltılması ve bölgede sükunetin sağlanması hususunda devreye girmiştir. ABD, Sırbistan'a "askerlerini sınırdan çekmesi" çağrısında bulunmuş, Sırbistan Genelkurmay Başkanı, Kosova sınırı boyunca konuşlandığı 8 bin 350 askerin 4 bin 500'e indirildiğini duyurmuştur. Ayrıca NATO, Kosova'daki varlığını 600 İngiliz askeri ile güçlendireceğini açıklamıştır.

Ancak saldırıya ilişkin yeni kanıtların ortaya çıkması ile Avrupa Parlamentosu raporatörü Sırbistan'dan soruşturma ve şeffaflık talep etmiştir. Raporatör Von Cramon, 10 Ekim tarihinde Sırbistan'ın bu talepler için bir adım atmaması durumunda Sırbistan aleyhinde siyasi ve finansal yaptırım paketi taslağının hazırlandığını ve AB Konseyi onayına sunulabileceğini iletmıştır. 20 Ekim tarihinde ise Avrupa Parlamentosu, Kosova'da gerçekleşen saldırıyı kınayan kararı onaylamış, aynı zamanda parlamento, AB'den Sırbistan hükümetinin olaylarla bağlantısının tespit edilmesi halinde bir yaptırım uygulanmasını resmi olarak talep etmiştir.

21 Ekim'de AB Özel Temsilcisi Miroslav Lajcak, Sırbistan ve Kosova arasındaki ilişkileri normalleştirmek adına tüm şiddet olaylarının arkada bırakılması ve aynı zamanda bunlardan kaçınılması adına iki ülkenin müzakere masasına dönmeleri için çağrı yapmış, "Saldırı çok şeyi değiştirdi fakat bunların doğru bir şekilde soruşturulması gerekiyor... Aynı zamanda diyaloglara da devam edilmeli" ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca Lajcak Kosova'ya yönelik: "Sırp çoğunluklu bölgelere daha fazla özerklik tanınması adına Sırp belediyelerden oluşan bir birlik kurun" çağrısında bulunmuştur. Fakat Kosova başbakanı bu özerklik çağrısını, Sırp çoğunluk bulunan bölgenin Kosova'dan ayrılacağı ve Sırbistan ile birleşmesine sebep olabileceği düşüncesiyle reddetmiştir.

Uluslararası rejimlerin sükunet girişimleri neticesinde Kosova, müzakerelere geri dönmeyi kabul etmiştir. Kosova hükümetinin açıklamasına göre Başbakan Kurti'nin ABD ve Avrupalı temsilciler tarafından geçtiğimiz hafta sonu sunulan "yeni planı" kabul ettiği belirtilmiştir. Kurti, 26 Ekim'de başlayacak Avrupa Konseyi zirvesinde Almanya, Fransa, İtalya ve Avrupa Komisyonu Başkanı ile görüşmeler yapacak.

Bkz: <https://www.balkannews.com.tr> / <https://tr.euronews.com>

Görseller: <https://www.telegraf.rs> / <https://www.csis.org>

Küresel Ekonomik Görünüm: IMF Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'nu Yayınladı

Uluslararası Para Fonu (IMF) Ekim ayı Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'na göre, 2022'de %3,5 olan küresel büyümenin 2023'te %3,0'a ve 2024'te %2,9'a (Temmuz raporunda 2024 için büyüme %3,0) gerileyeceği öngörülmektedir. Öngörülen büyüme oranları 2000-2019 dönemi tarihsel ortalaması olan %3,8'in altında kalmıştır. Gelişmiş ekonomilerin 2022'de %2,6 olan büyüme hızının 2023'te %1,5'e, 2024'te ise %1,4'e düşmesi beklenirken, yükselen piyasa ve gelişmekte olan ekonomilerde ise büyümenin 2022'de %4,1'den 2023 ve 2024'te %4,0'a gerileyeceği öngörülmüştür.

2022'de %8,7 olan küresel enflasyonun, 2023'te %6,9'a ve 2024'te %5,8'e gerileyeceği fakat 2025 yılına kadar pek çok ülkede enflasyonla mücadeleyle devam edileceği öngörülmektedir.

Bkz: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/10/10/world-economic-outlook-october-2023>

AVRUPA VE ABD PİYASALARINDA YAŞANAN GELİŞMELER

Avrupa Merkez Bankası (ECB) politika faizini yüzde 4,5'te sabit tuttu. Bu karar ile 25 yıllık tarihsel süreçteki en uzun faiz artırım döngüsünün sonuna gelinmiş oldu. Banka, son verilere dayanarak enflasyonun yavaş yavaş düşmeye başladığını ve yüzde 2'lik düşüş hedefine yaklaşmaya başladığını ve gelecek yılda da faizlerin yüksek olasılıkla mevcut seviyelere yakın tutulabileceğini açıkladı.

Piyasa beklentileri, zayıflayan reel ekonomi ve enflasyondaki düşüş ivmesi nedeniyle, ECB'nin enflasyonun 2025'in ikinci yarısında hedefe dönülmesi yönünde, Aralık ayında gerçekleşecek toplantıda enflasyon görünümünde aşağı yönlü bir revizyon yapılabileceği yönünde oluşmuş görünüyor.

Avrupa'da güven endeksleri zayıf kalmaya devam ederken ABD'de ise imalat ve hizmet sektörü göstergelerinde pozitif ayrışma söz konusu. Amerikan Merkez Bankası (FED) cephesinde ise faizlerin sabit tutulması beklentisi halâ hakim görünüyor. Tahvil piyasasındaki gerilimin azalması, borsaların işlem hacimleri üzerinde pozitif etki oluşturmaktadır.

Bkz: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

BRENT PETROL FİYATI: EKİM 2023 PETROL FİYATLARI

Hali hazırda devam eden çatışmaların sadece Orta Doğu'da değil, özellikle enerji sektöründe olmak üzere küresel ekonomide de geniş çaplı etkileri olacaktır. İsrail-Filistin çatışmasının bölgeye yayılması halinde petrol arzına zarar vereceği endişeleriyle artan petrol fiyatlarında yön arayışı sürüyor. Piyasalarda, çatışmanın genişleyebileceği endişesi hakim olmaya devam etse de İsrail'in Gazze'ye askeri hareketini ertelediğine ilişkin haber akışı fiyatlarda bir miktar geri çekilmeye neden oldu. Artan diplomatik adımlar ve 21-22 Ekim 2023 hafta sonunda İsrail ablukası altındaki Gazze Şeridi için iki yardım konvoyunun Refah Sınır Kapısı'ndan giriş yapması da fiyatlardaki gerilemeyi destekleyen unsurlar arasında yer aldı.

Öte yandan, ABD yönetiminin, Venezuela petrolüne yönelik bazı yaptırımları askıya alması da arz endişelerini hafifleterek fiyatların yukarı yönlü seyrini sınırlıyor. Brent petrolde teknik olarak 91,80 ile 92,63 dolar aralığının direnç, 90,97 ile 90,14 dolar aralığının ise destek bölgesi olarak izlenebileceği belirtiliyor.

BRENT PETROL VADELİ İŞLEMLER GEÇMİŞ VERİLERİ

Tarih	Şimdi	Açılış
26.10.2023	88,47.-Usd	89.94.-Usd
25.10.2023	90.13.-Usd	88.04.-Usd
24.10.2023	88,07.-Usd	90,47.-Usd
23.10.2023	89.83.-Usd	92.11.-Usd
20.10.2023	92,16.-Usd	93,23.-Usd
19.10.2023	92,38.-Usd	91,35.-Usd
18.10.2023	91,50.-Usd	91,25.-Usd

Bkz: <https://investing.com>

Küresel Çevresel Görünüm: Dünya Gıda Günü ve Artan Gıda Güvencesizliği

DÜNYA GIDA GÜNÜ

16 Ekim Dünya Gıda Günü, aynı zamanda BM Gıda ve Tarım Örgütünün (FAO) kuruluş tarihi.

Bu yıl da Dünya Gıda Günü kapsamında FAO tarafından "Su Hayattır, Su Gıdadır" teması ile düzenlenen etkinlikte pek çok devlet başkanı görüşlerini dile getirdi.

Gerek küresel ısınma, gerek de suyun yanlış kullanımı sonucunda su kaynaklarımızı gittikçe azalıyor.

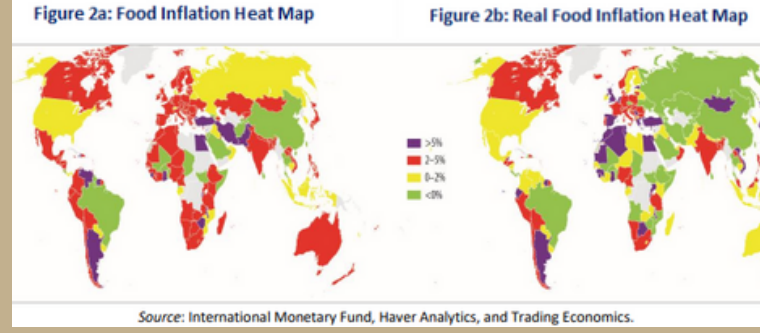
Bunun önüne geçebilmek ise ancak küresel birliktelik ve artan toplumsal bilinç ile mümkün.

Özellikle çocuklar için düzenlenen Dünya Gıda Günü etkinliklerinin de bu bilincin yaratılmasını ilk basamaktan başlatmak konusunda çok isabetli bir seçim olduğunu söylemek mümkün.

Bkz: <https://www.fao.org/world-food-day/en>

ARTAN GIDA GÜVENCESİZLİĞİ

Dünya Bankası tarafından 12 Ekim'de yayınlanan raporda gıda enflasyonunun yüksek olduğu 163 ülkedeki ortalama enflasyonun %78 olduğu, yıllık bazda darı ve buğday fiyatlarında düşüş olduğu ancak pirinç fiyatlarında artış olduğu belirtiliyor.

Country	Nominal food inflation (%YoY)	Country	Real food inflation (%YoY)
Venezuela	318	Lebanon	44
Lebanon	274	Egypt	36
Argentina	134	Rwanda	15
Türkiye	76	Türkiye	14
Egypt	74	Sierra Leone	12
Zimbabwe	71	Ghana	12
Suriname	65	Suriname	11
Sierra Leone	63	Malawi	11
Ghana	52	Burundi	11
Malawi	39	Bahrain	9

Source: International Monetary Fund, Haver Analytics, and Trading Economics.

El Niño'nun pirinç üretimini olumsuz etkilemesi pirinç üreticisi olan Filipinler, Myanmar, Hindistan gibi ülkelerde ihracat yasaklarına sebep olurken, tahıl piyasalarını da büyük oranda etkiliyor.

Raporda El Niño etkisinin 2024 yılı başlarında yaklaşık 100 milyona yakın insanın gıda desteğine ihtiyaç duyacağı tahmin edildiği bilgisi yer alıyor.

Bu durumla mücadele için Mayıs 2022'den başlamak üzere yaklaşık 30 milyar doların bu krizle mücadelede kullanıldığı belirtiliyor.

Bkz: <https://www.worldbank.org>

Pestisitler: Modern Dünya'nın Zehirleri

Pestisitler, sürekli duyduğumuz ve zararları konusunda hala yeterince bilinçli olmadığımız tarım ilaçlarıdır. Heinrich-Böll Stiftung tarafından hazırlanan 2023 Pestisit Atlası bu konunun ciddiyetini gözler önüne serdi.

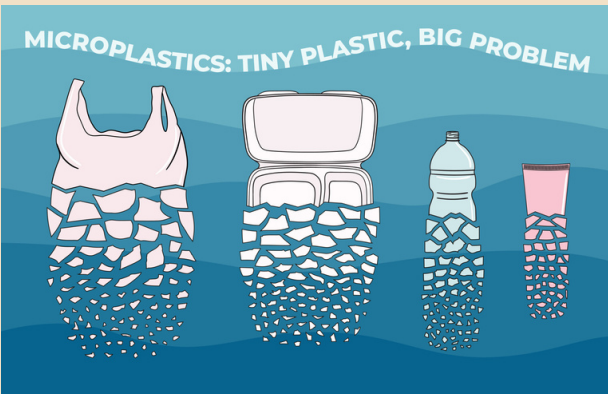
Genellikle büyük şirketler tarafından üretilen bu tarım ilaçları topraktan daha fazla ürün almayı, zararlı böceklerden korunmayı sağlarken diğer yandan da hem ekosistemi kalıcı olarak bozuyor hem de insan sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor.

Pestisitler yoğun olarak nörolojik bozukluklara sebep olurken, son yıllarda artan kanser, tip 2 diyabet gibi hastalıklar ile pestisit kullanımı arasında ilişki kuran çok sayıda çalışma mevcut. Raporda yer alan bilgilere göre bugün 4 milyon tona yakın pestisit kullanımı mevcut.

Dünya Sağlık Örgütü raporlarına göre yıllık bazda yaklaşık 400 milyon kişi doğrudan pestisit zehirlenmesine maruz kalıyor. Pestisit üreten şirketlerin küresel Pazar payları da her geçen gün büyüyor. Her ne kadar bazı pestisitler AB ülkeleri gibi gelişmiş ülkeler tarafından yasaklansa da dünya genelinde bu ürünlerin ticareti devam ediyor. Avrupalı şirketlerin de dahil olduğu bu ticaret, küresel eşitsizliğin devamlılığının sağlanmasında önemli bir etki ortaya koyuyor.

Bkz: <https://tr.boell.org/sites/default/files/2023-10/pestisit-atlasi-final.pdf>

Görünmeyen Tehlike: Mikroplastikler

Mikroplastikler bugün hayatımızın bir parçası haline gelmiş durumda. Her ne kadar mikroplastiklere maruz kalmadığımızı düşüsek de içtiğimiz su, her türlü kişisel bakım malzemesi, deterjanlar gibi günlük kullanımımıza dahil olan pek çok üründe mikroplastik bulunuyor.

Mikroplastiklerle mücadele konusunda harekete geçen AB'de kabul edilen Komisyon Tüzüğü (2023/2055) 17 Ekim itibariyle yürürlüğe girdi. Mikroplastik içeren çoğu ürünün piyasadan kalkması ise kademeli olarak yaklaşık 15 yılı alacak gibi gözüküyor. Türkiye'nin de AB müktesebatına uyum kapsamında bu konuda hızlıca adım atması bütün yurttaşlar için büyük önem taşıyor.

Bkz: https://single-market-economy.ec.europa.eu/commission-regulation-eu-20232055-restriction-microplastics-intentionally-added-products_en / Görseller: <https://www.pureh2o.co.uk>

JRC, Avrupa Birliği İçin 14 Mega Trendin İzini Sürüyor

Ortak Araştırma Merkezi (JRC), AB politikasına bağımsız bilimsel tavsiye ve destek sağlamak amacıyla araştırma yapmak üzere bilim insanlarını istihdam eden Avrupa Komisyonu'nun bilim ve bilgi hizmetidir.

Mega trendler, şu anda gözlemlenebilen ve büyük olasılıkla gelecek üzerinde önemli etkiye sahip uzun vadeli itici güçler olup, JRC, AB'nin geleceğiyle ilgili 14 mega trendin gelişimini izlemektedir. Elbette JRC'nin yakından izlediği yakın gelecekteki trendler yalnızca AB için değil, bölgesel ve küresel denkleme her devlet ve kuruluş için önem arz etmektedir. Söz konusu mega trendler aşağıda yer almaktadır:

- **Hızlanan teknolojik değişim ve hiperbağlanabilirlik:** Teknolojinin ve dijital bağlantının, sosyalleşme ve çalışma şeklimizden üretim ve yönetime kadar yaşam biçimimiz üzerindeki etkisi giderek artıyor ve artmaya devam edecek.
- **Ağırlaşan kaynak kıtlığı:** Su, gıda, enerji, toprak ve minerallere olan talep önemli ölçüde artmakta, bu da doğal kaynakları giderek daha kıt ve daha pahalı hale getirmektedir.
- **İşin değişen doğası:** Yeni nesillerin iş gücüne katılması ve eski nesillerin daha uzun süre çalışması; istihdamı, kariyer modellerini ve kurumsal yapıları değiştirmektedir.
- **Değişen güvenlik paradigması:** Tehditlerin ve bunların arkasındaki aktörlerin çeşitlenmesi, savunma ve güvenlik toplulukları ve bir bütün olarak toplum için yeni zorluklar yaratmaktadır.
- **İklim değişikliği ve çevresel bozulma:** İnsan kaynaklı kirlilik ve sera gazı emisyonlarının azalmadan devam etmesi, değişen iklim modellerini daha da artıracaktır.
- **Devam eden kentleşme:** İş, hizmet ve eğitim gibi daha iyi fırsatlar arayan insanlar, dünyanın dört bir yanında kırsal alanlardan kentsel alanlara taşınıyor ve bu hızlanan eğilim şehirlerin asimetric bir yapıda genişlemesini, altyapı ve çevre düzensizliklerini, aşırı nüfus yoğunlaşmasını beraberinde getirmektedir.
- **Eğitim ve öğrenimin çeşitlendirilmesi:** Yeni nesiller ve hiperbağlanabilirlik, hem eğitim ihtiyaçlarını hem de sunum biçimlerini hızla değiştirmektedir. Her alanı kapsayan bir dijitalleşme ön plandadır.
- **Genişleyen eşitsizlikler:** Aşırı yoksulluk içinde yaşayan insanların mutlak sayısı azalmaktadır. Ancak nüfusun en zengin ve en yoksul kesimleri arasındaki uçurum genişlemektedir.
- **Doğu ve Güney'in genişleyen etkisi:** Ekonomik gücün yerleşik Batı ekonomilerinden ve Japonya'dan, Doğu ve Güney'deki gelişmekte olan ekonomilere doğru kayması devam edecektir.
- **Büyüyen tüketim:** 2030 yılına kadar tüketici sınıfının neredeyse 5 milyar kişiye ulaşması bekleniyor.
- **Artan demografik dengesizlikler:** Dünya nüfusu 2050 yılına kadar 9,7 milyara ulaşacak, özellikle Sahra Altı Afrika'da hızlı bir büyüme yaşanacak ve gelişmiş ülkelerin çoğunda yaşayanların sayısı durağanlaşacaktır.
- **Yeni yönetim sistemlerinin artan etkisi:** Devlet dışı aktörler, küresel vicdan, sosyal medya ve karar alma mekanizmalarının uluslararasılaşması yeni, çok katmanlı yönetim sistemleri oluşturuyor.
- **Göçün artan önemi:** Göçün toplumsal ve siyasi önemi artmıştır. Birbirine bağlı bir dünyada göç dinamikleri daha karmaşık hale gelmiştir.
- **Değişen sağlık sorunları:** Bilim ve daha iyi yaşam standartları bulaşıcı hastalıkları azaltmıştır. Sağlıksız yaşam tarzları, kirlilik ve diğer antropojenik nedenler sağlık yüküne dönüşmektedir.

BM GENEL KURULU'NDA KADIN TEMSİLCİ ORANI %12!

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 78'inci Dönem Oturumu geçtiğimiz eylül ayında gerçekleşti. Toplantıda sürdürülebilirlik ve kalkınma teması öne çıkarken dikkat çeken bir diğer konu ise kadın temsilindeki eksiklik oldu. Genel Kurul'da yer alan kadın konuşmacı oranı % 12 ile sınırlı kalırken BM Genel Sekreter yardımcısı Amina Mohammed duruma tepki gösterdi ve kadın temsili konusunda daha cesur olunması gerektiğini belirtti. Ülkelerin bu konuda uyarılması gerektiğini de vurgulayan Mohammed, "Salonda çok net bir şey var. Kürsüde oturup aşağıya baktığınızda, kadınlar görünmüyor." dedi. Toplamda 130 lider ve 50'den fazla bakanın katılım sağladığı toplantıda altısı devlet başkanı, dördü başbakan, biri başkan yardımcısı, dokuz bakan ve bir bakan yardımcısı olmak üzere 21 kadın yer aldı. Geçtiğimiz yıl bu sayı 28 idi.

Birleşmiş Milletler içinde üst düzey genel sekreter ve müsteşarlar arasında cinsiyet eşitliği bulunuyor ve personelin %44'ünü kadınlar oluşturuyor. Ancak toplumsal cinsiyet eşitliği sadece temsiliyetten ibaret değil. Toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlar ve erkeklerin günlük hayatta giydikleri kıyafetten, yemek yeme biçimlerine kadar hayatın her alanını şekillendiren kültürel bir ideoloji halini almış durumda. Temsil, kadın ve erkeğe biçilen rolleri aşma noktasında atılması gereken adımlardan sadece biri. Temsilcilerin ne kadar etkin olduğu işlerini yaparken toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile nerelerde ne kadar karşılaştıkları önemli bir soru işareti. Nitekim BM'nin tüm kadın-erkek eşitliği çalışmalarına karşın, geçtiğimiz oturumdaki kadın oranı azlığı, uluslararası örgütün iç yapısındaki temsil eşitliğinin ülkelerin toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını şekillendirme konusunda yeterli bir örnek teşkil etmediğini, bu alanda ülkeleri zorlayıcı çalışmaların gerekli olduğunu da gözler önüne seriyor.

Bkz: <https://www.independent.co.uk/world/women-united-nations-general-assembly-b2419487.html>

KADIN-ERKEK EŞİTSİZLİĞİ HER ALANDA: KADINLAR TARAFINDAN KURULAN YAPAY ZEKA GİRİŞİMLERİ İNGİLTERE'DEKİ FİNANSMAN ANLAŞMALARININ YALNIZCA %2'SİNİ KAZANIYOR

Yapay zeka girişimlerine yönelik yatırımlarda cinsiyet dengesizliği yaşanıyor. Kadınlar tarafından kurulan yapay zeka girişimleri, İngiltere'deki finansman anlaşmalarının yalnızca %2'sini kazanıyor. Yapay zekanın yakın gelecekte hayatımızın aktif bir parçası olacağı malum, nitekim bu durum şimdiden gerçekleşmeye de başladı. Bu da demek oluyor ki yapay zeka girişimleri ilerleyen yıllarda pazarda giderek daha fazla yer edinecek. Bu pazarda kadın girişimcilere yer verilmemesi ise kadınların yıllar içinde atmaya başladığı pek çok adımın geri gitmesi demek. Bu eğilimin altında yatan temel sebep toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadınlara yatırım sektöründe daha az güven olması. Eşitsizlik yatırım eksikliğini, yatırım eksikliği ise eşitsizliği körükleyen bir kısır döngü halini alıyor.

Imperial College London'dan Prof. Mary Ryan, eşitsizliğin giderilmesi için doğru aşamada özel desteğin önemine vurgu yapıyor ve bu formülün başarı getireceğini söylüyor. Ryan meseleye sadece eşitsizlik temelli bakmıyor ve kadınların finansmandan yoksun bırakılmasının İngiltere'yi daha da yoksullaştıracaklarını ve yetenek havuzundaki tüm potansiyelin ortaya çıkarılması gerektiğini de söylüyor.

Bkz: <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/12/female-entrepreneurs-need-better-support>

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ (AREL USAM)

İLETİŞİM:

Prof. Dr. Oktay BİNGÖL, Müdür, oktaybingol@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1622
Dr. Öğr. Üyesi Selma ŞEKERCİOĞLU BOZACIOĞLU, Müdür Yrd. selmasekercioglu@arel.edu.tr, 0850 850 27 35- 1623
Dr. Yunus KARAAĞAÇ, Stratejik Araştırmalar Uzmanı, yunuskaraagac@arel.edu.tr 0850 850 27 35-1647
Sinem KARATAŞ ARI, İdari İşler Uzmanı, sinemkaratas@arel.edu.tr, 0850 850 27 35-1648

BU SAYIYA KATKI SUNANLAR

Doç. Dr. Aylin ERDOĞDU, Küresel Ekonomik Görünüm
Arş. Gör. Elif ÜÇERLİ, Bölgesel ve Küresel Toplumsal Cinsiyet Görünümü
Samiye YÜKSEL, Küresel Jeopolitik Görünüm: Bölgesel Gelişmeler - Sırbistan-Kosova Gerginliği

ADRES:

Turkoba Mahallesi Ergüvan Sokak No:26 / K 34537
Tepekent – Büyükçekmece
İstanbul-Türkiye
arelusam@arel.edu.tr
arelusam01@gmail.com